

## Népfreitanácskozás

Mintegy 300 ezer veszélyeztetett gyermek, fiatal él ma hazánkban: családjuk, szűkebb környezetük magatartása, életvitelének akadályozása, társadalmi beilleszkedésük, s a személyiségüket érő kedvezőtlen hatásokat semmi nem semlegesíti. Ez a szám, s a mindennapokban tükröződő jelenségek — a csavargás, a csövezés, a fiatalok alkoholisztikus terjedése és a bűnözés tényei — egyaránt azt jelzik, hogy az eddigieknél erőteljesebb fellépésre, társadalmi összefogásra, s hatatos intézkedésekre van szükség a veszélyeztetettséget újratermelő okok megszüntetéséhez, a társadalmi beilleszkedés zavarainak csökkentéséhez. Ezt hangsúlyozták a Hazafias Népfreitanácskozás munkabizottságának szerdai ülésén, a HNF OT székében.

A Hazafias Népfreitanácskozásról szólva hangsúlyozták: a közvélemény-formáló, ismeretterjesztő tevékenység során erőteljesebben, határozottabban kell fellépni a felnövekvő generációk sorsa iránt közömbös szemlélet, az alkoholizmust, a munkakerülést, a csavargást vagy a garázdaságot megtűrő magatartás ellen. A pedagógiai kultúra gyarapítását szolgáló rendezvények, előadásorozatok nem hiányozhatnak a népfreitanácskozások programjából, s a szülői munkaközösségek — a mozgalom támogatásával — ugyancsak sokat tehetnek az iskola és a család kapcsolatának erősítéséért, azért, hogy a személyiség formálásában a szülők és az oktatók partnerek, s ne ellenfelek legyenek.

## Fesztivál

Jövőre, március 19—28. között — ezúttal másodikban — megrendezik a budapesti tavaszi fesztivált — jelentette be a szerdán megtartott sajtótájékoztatón Kállay Oszkár, az Országos Idegenforgalmi Hivatal vezetője.

1982-ben a fesztivál zenei eseményeit a Kodály-centenárium jegyében rendezik.

A fesztivál ideje alatt jónéhány egyéb eseményre is sor kerül. Ekkor adnak találkoztatót egymásnak az eszperantó színházak. A budapesti tavaszi fesztiválja lesz az Interbalett '82. előadásorozata, valamint a nemzetközi népzenei és táncművészeti találkozó. Filmglóbusz '82. címmel mozi- és tv-filmszemlélet is szerveznek. Összesen 26 helyszínen, 88 előadással várják a hazai és külföldi érdeklődőket.

# Grimm, magyarítva

A Grimm-mesék éppúgy gyermekkorunk nagy, örök olvasmány-varázslatai közé tartoznak, mint Andersen vagy az Ezeregyéjszaka fantasztikus történetei. S minden mesének arca van. Nemcsak a benne szereplőknek a gyermeklélekre gyakorolt hatásai következtében, hanem már eredetük miatt is. Más Andersen skandináv tündérvilága a rút kiskacsaival és a rendíthetetlen ólomkatonával és megint más az Ezeregyéjszaka keleti bűbája.

A Grimm-testvérek mese-univerzuma nincs híján bizonyos germán „miszticizmusnak”, ami egyrészt természetesen, másrészt egyáltalán nem baj. (Épp úgy klasszikus még ettől, mint Ali Baba és a negyven rabló.) Csak annyi történt, hogy Pavlovics Miklós, a televízió szegedi stúdiójának szerkesztő-rendezője gondolt egy nagyot és merészt, s Grimmék Babszem Jankóval kissé „babrálni” kezdett. Nem változtatott: hívított. Mi több, magyarított. A Szegedi Nemzeti Színház néhány művészeivel — Rácz Tiborral, Fekete Gizivel, Fodor Zsókiával, Nemcsák Károlyval és Szabó Istvánnal — olyan gyermekelőadást hozott létre, amelyben Babszem Jankó a magyar népmesék tipikus szegény és abszolúte legkisebb fiújává változik, s van még ezenkívül vasorrú bába, két, ugyesen kitalált és dramaturgiai-



Jelenet az előadásból: Fekete Gizi és Szabó István

lag igen hatásos rabló, sőt a kétszemes előadásban még néhány olyan „áttűnés” is, kocsmárossal, király-házaspárral, hogy már-már hihetetlen: eredeti magyar népmesével van dolgunk. Jó ötlet és a commedia dell'arte stílusának akár improvizációknak is helyt adó trükkjei biztosítják a vállalkozás sikerét. Egyszerű eszközökkel, a színpadon maguk a szereplők által sejtében átalakított díszletekkel, frapáns, olykor kimondottan szellemes szövegekkel áll előtűnik a Grimm-mese — magyarítva.

A színészek felszabadultan, Szegeden szinte szokatlan módon játékosan ágálnak, csetlenek-botlanak vagy cselezgetnek, s ha az előadás végén a felnőtt nézőnek csöppnyi hiányérzete is támadt: az igazságot tett Babszem Jankót csak helyesebb lenne visszavezetni valahogy szegényember szüleihez — e tény hálátlannak egyáltalán nem zavarja a lelkes gyermekszereget, amely legutóbb a Bartók Béla Művelődési Központban őszinte örömmel és kemény másfél órán át „székhöz szegezett” figyelemmel követte nyomom a változatos kalandok sorát.

D. L.

# Oktató tenyerek nyomán

## Marci bácsi, a kereskedő

Mintha a világ legtermészetesebb dolga lenne, valahogy mindig ott siet a vevők segítségére, ahol éppen a legnagyobb szükség van rá. A lábtaposó, lökdösődő csúcsforgalomban pillanatok alatt felméri, hol kell közbe lépnie, hogy a kedves vásárló baj nélkül kievezhessen a pakoló pultok mögül. Amikor úgy érezzük, száz kéz is kevés lenne a hétközi bevásárláshoz — ez is fontos, az sem maradhat el, drótkosarakba halmozott portékákat zsúfolni a szatyorokba — ő nyomban ott terem. Biztonságba helyezi a nagy sietségben elhagyott kesztyűket, ezermesterré változva bővíti a bedöglött kávédarálót. S ha netén megjegyzi: „tetszik látni, kávé helyett, diót akartak örölni vele”, hát ezt is csendben, voltaképpen szemrehányás nélkül mondja. Megszomjazott a pénztáros kis-lány. Marci bácsi, ha nem neki. Aki — mint említettem már — olyan odaadással tüsténkedik, mintha ennél mi sem lenne természetesebb. Akárha húsz éves lenne, s nem kis híján hetven.

Márpedig jócskán eljárat az idő Nyilasi Mártonon. Tizenkét éves korában állt be, kereskedőtanulónak, s tizenöt évesen segédként szolgált ki Varga János ma-

kói fűszer-csemegejében. S jóllehet a mester a szakma fortélyai mellett dorgáló pofonjaival is megismertette, Marci bácsi máig jó szívvel emlékszik rá. Az oktató tenyerek nyomában támadt sajnást rég eloszlatta az idő. A cél viszont, melynek érdekében atyai pofonjait is bevetette a mester, kétségkívül megvalósult.

Egyszerű segédből előbb első segéd, majd tizenkilenc évesen árudavezetővé vált. Vagyis, a szó igazi értelmében, kereskedővé. Aki — tisztelet a kivételnek — a mai kollegák jó részével ellentétben mindig szívvel-lelkkel dolgozott. Nemcsak kiszolgált. Igyekezett megismerni vevői ízlését, igényeit, hogy alkalomatán ajánlani tudja áruit. Fi-gyelmességből futotta a csúcsforgalom idejére is. Képes volt elhitetni, mindig az a vevő a legfontosabb, aki éppen sorra került. Hasonló ma ritkán tapasztalni. Marci bácsi azzal a manapság ugyancsak különlegesnek számító képességgel is rendelkezett, hogy pontosan tudott fejben számolni. Egy szó, mint száz, méltán kapott ötvennyolc esztendei pályafutása alatt jó néhány kitüntetést. Részt vett a szocialista kereskedelem kialakításában.

Volt boltvezető, dolgozott ellenőrként, számtalan tanulót nevelt. Közülük többen — sorolja bizonyosságként a neveket — elismert vezetőkké váltak.

Nyugdíjasként is dolgozik. Nyitás óta a Szeged Nagyrútház élelmiszer-osztályán. Szaktanácsadó. Leginkább személyes példamutatásával igyekszik „szaktanácsot adni”, hogyan is forogdójk a jó kereskedő vevőinek körében. Mert figyelnek ám a tanulók, hogyan viselkedik az öreg — mondja tréfásan. Azt viszont mondania sem kell — könnyű kitalálni — fiatalabb éveiben bizony keveset látta otthon a családját. Mert munkát, szakmai vagy pártmegbízást viszsza nem utasított. Mindéne a hivatása. Így aztán senkit nem lep meg, ha szabadsága idején is be-benéz az üzletbe.

Aminek egyébként kollégái és a vevők egyaránt örülnek. Márcsak azért is, mert Marci bácsi kifogyhatatlan a tréfákból. Szakmájáról viszont mindig komolyan beszél. Nem győzi hangsúlyozni, az udvariatlan kiszolgálást mennyire elítéli. De mindannyiszor megjegyzi: a pultnak két oldala van. S ügyebár a vevők sem mind angyalok...

Ladányi Zsuzsa

# A piros pulóver



Szines, szinkronizált francia film. Gilles Perrault azonos című regénye nyomán írta: Michel Drach és D'Ariane Litaize. Fényképezte: Jean Boffety. Zene: Jean-Louis d'Onorio. Rendezte: Michel Drach. Főbb szereplők: Serge Avedikian, Michelle Marquais, Claire de Luca.

Megtörtént esetet feldolgozó filmnél mindig nagy a veszély: a valóság tényei és a művészi alkotás törvényszerűségei vajon megfelelően kerülnek-e szinkronba egymással, felvetve az örök esztétikai dilemmát a valóságról vagy annak „égi másáról”. Arról: fényképezze vagy fesse-e az alkotó a szemlélt világot?

Michel Drach olyannyira óhajtott ragaszkodni a Franciaországban 1974—1976 között valóban megtörtént bűnesethez, hogy a végül nagyon is kérdéses bűnös-ként kivégzett fiatal ember nevét sem változtatta meg. Más dolog, hogy a regény és a belőle készült film sokkal többet akarna egyetlen perújrafelvétel kísérleténél. Bírálni a francia igazságszolgáltatás manipuláltságát, a halálbün-

tesítés jogosságát, s általában a törvénykezés különböző visszasságait. A dráma felidézésével egy ország közvéleményét felkavaró ügy („belügy”) jutna el valamiféle egyetemesség magasába, ebből azonban már egyszerűen semmi sem valósul meg. Sajnáljuk, hogyne sajnáljuk a meghurcolt ifjú Ranuccit, sőt még az is hihető, hogy édesanyja megrázkódtatása iszonyú lehetett, de az már fölöttebb nehezen elképzelhető, hogy egy (mégiscsak) polgári demokráciában létező állam rendőrsége ily motiválatlanul taszítana halálba egy fiatal embert, gyakran olyan logikátlan csavarok-trükkök segítségével, amelyek egyetlen valamirevaló tévékrimiben sem nagyon állnak meg a helyüket. Ráadásul a könnyűfacsaróbbnál könnyűfacsaróbb jelenetek annyira hatástalanok maradnak, hogy a szűkebb cél — felrázni egy ország közvéleményének lelkiismeretét — sem igen lehet velük elérni. Érelemlere apelálni műalkotásban is csak logikusan és főképp megfelelő lélektani támpontok segítségével lehet.

Az igazságszolgáltatás, sajna, nem csatlakozhat, lévén nem a jó isten, hanem gyarló emberek szervezete. De ha arra gondolunk, mennyi garáncátlan ártatlan embert végeztek is ki már sargolyonkon akár csak az utóbbi évtizedekben, enyhén tragikomikusnak hat a Ranucci-eset körül kavart nagy hűhó. Hiszen A piros pulóver végül is nyitva hagyja a kérdést, valóban gyilkos volt-e az illető, avagy sem.

Domonkos László

## Ertékes pénzelet

Egy udvari épület alapozásának munkája közben értékes pénzeletre bukkantak a Szabolcs megyei Cégyendányadóm. A Dózsa György utca 14. szám alatti telken, 80 centiméter mélységből 35 darab ezüst pénz került napfélszínre. Az ottlakók azonnal értesítették a közösi tanácsot, ahonnan a nyíregyházi Jósza András Múzeum régészeit hívták segítségül, utóbbiak megállapították, hogy a lelet jelentős része a francia Napkirály, XIV. Lajos udvarában használatos ezüstpéncs, és az 1660-as évekből származik. Emellett több pénzről kiderült, hogy azok ugyancsak abból a korból valók és a dalmát Ragusa — a mai Dubrovnik — fizetőeszközei voltak.

Nyíregyházán megkezdtek az érmék restaurálását.

# Színe és visszája

## Nincs középút

Csak így szabadna vetélni, vetéldőt rendezni. Ezzel a rövid, sommás tanulással csuktam be a Juhász Gyula Művelődési Központ kapuját. Ide szervezte ugyanis a MEDOSZ megyei bizottsága — a földmunkásmozgalom évfordulójára — politikai, történelmi, szervezeti-érdekvédelmi kérdéseket felölő vetéldősorozatának Csongrád megyei döntőjét. Az események külleme és belső tartalma — precíz menete, színvonal — is arról tanúskodott, cseppet sem vették félválról. Sem szervezői, sem versenyzői, a szocialista brigádtagok.

Réme az effajta szellemi tornáknak a vontatottság, szakmai belterjesség, monotonia. Ha nagy úr tátong cél és eszközök között. Nem egyet láttam halálos unalomba fulladni, mert vagy a kérdések voltak nagyon nehezek, vagy a résztvevők túl alaposan tájékoz(tat)otak — emez érdektelenségbe, amaz nevelésformáltságba fulladt. Am ezúttal nemcsak a színhely dekoratívítása, fölszereltsége (magnó, írásvetítő, stb.), a vetéldő technikai lebonnyolítása asszisztált a sikerhez, hanem a kérdések választékosága, a válaszadási lehetőségek változatossága, a frapáns időbeosztás, hogy pillanatra sem lanyhulhatott a figyelem, hogy éppen a legérdekesebb játék, a licitálás maradt a végére, / stb. Manapság, hogy a tévében egymás sarkát érik a különböző játékok, hogy a ve-

téldők elismerten a köz-művelődés, a műveltség megszerzésének egyik legnépszerűbb, sajátosan ösztönző formái, igazán nem könnyű állni a „konkurenciát”... A MEDOSZ-osok láthatóan úgy voltak vele, vagy megcsinálják, de akkor mindent bele, vagy hozzá se fognak. Középút nincs. Mert ha a résztvevő mezőgazdasági

dolgozók, szocialista brigádtagok törték magukat, fölkészültek becsülettel (a szemlémi versenyek kimenetele is az „edzésen” dől el) — nekik is kötelességük legalább annyiban megtisztelni a fizikai munkások szellemi erőfeszítéseit, hogy beleadnak apait-anyait a szervezésbe, minőségi terepet, méltó körülményeket biztosítsanak a nemes viadalhoz.

A munkásművelődésnek tartoznak vele.

## A szép menyasszony

Idővel megszépül a múlt. Negyedszázaddal az ötvenéves krízis után, fölpattnak az emlékezés féltve őrzött frigiditái, egymást érik a memoárok. Még csak azt sem mondhatni, egyik napról a másikra, trombitaszóra vagy kampányszerűen (amire máskülönbben szerfölött kapható a magyar), hiszen jó ideje szüremlik közgondolkodásunkba az ötvenes évek elemző kritikája, politikai eszközgazdálkodásának színe és visszája. Minél fogva egy-egy korszak fogalom, mint sztahnovista mozgalom, személyi kultusz, fényes szellők, vagy sematizmus, a fiataloknak sem kakukktójas rég.

A fiataloknak, akik — személyes tapasztalatokból tanúsíthatom — egyre kevésbé foghatók megértésre, méltányosságra apák dolgai iránt. Pláne nem tekintélytiszteltre. Viszont annál érdekesebbek, fogékonyabbak, nyitottabbak. Kritikusabbak a sokévi átlagnál. Ötvenhat óta tudniillik fölött egy generáció, amelynek semmiféle személyes benyomása nincs, nem lehet az ötvenes évekről. Ezeknek a gyerekeknek a szocialista ország-építés hőskora történelemcsupán. Közvetlen élmények nélkül tananyag. Elsősorban miattuk, nekik nem mindegy tehát, mit mondunk azokról az időkorról.

Szándékosan nem akarok példázódni, s minthogy kontrollálni sem tudok, senkire vetíteni a gyanú árnyékát, senkit megérteni vagy bántani. De Empatikus képességeim fölínjekciózásával ha megpróbálok huszonévesek fejével gondolkodni, haj-

lamossá válok egynémely memoár víztükrében túlságosan szépnek látni a menyasszonyt. Kísértett már hasonló buzgalom. Valamikor, a negyvenes évek szerencsés mosdatásakor, midőn egyszeriben annyi antifaszista ellenállónk támadt, hogy valóságos csodaszamba ment a vesztesek oldalán dicstelentül végezni a második világháborút. Természetesen erősebben más helyzetről, történelmi szituációról van szó. S még csak egyenlőségjelet sem igen tennék napjainknak az ötvenes éveket visszapergető irodalmi emlékművei közé. Mindazonáltal egynémelyikből úgy füst a tegnapi, hogy sok-sok bátor kritikus koponya láttá, érezte és érzékelte, mikor fordult vagy mivel fordították félre a szekér rúdját. Közülük többen a tiltakozás néma, bár cseppet sem hatástalan formáira kárhoztattak, mások azonban nem egy esetben vállalták a szokimondást — mellőzéseküket, félreállításukat kockáztatva. A rákosista politikai vezetés kommunista ellenfelei börtönöket viseltek, ha mostohább sorsuktól sikerült is megmenekedniök, az apologetákból pedig sokan később vezekeltek nyilvánosan, s néztek szembe kóros-káros elfogultságaikkal, önkritikusan. De aki nem tartozott közvetlenül se ide, se oda? Azok olvastán vajh mire gondol egy huszonéves fiatal?

Mert az sem érdektelen, hogy az ötvenes évek elvált meg karváltottából ki szóial meg. Es ki hallgat...

Nikolényi István